

RESEBERÄTTELSE

Heimrejsan den 12-14 juli 2023 med tema Inlandsbanan

Deltagare: Gunnel Försth, Inga-May Lysén, Yvonne Jönsson Warnicke (tre systrar), Stefan Halvarsson och Kerstin Mickelsson, Mats O Karlsson och Marja Östring, Gertrud och Lars Nordell, Claes och Helena Olsson, Arne Sandemo, Margareta Torgén.



F.v. Claes, Helena, Inga-May, Gunnel, Yvonne Margareta, Arne, Stefan, Kerstin, Mats O (Gertrud redan på tåget, Marja tog bilden Lars indisponerad)

”Vårt” Inlandståg mot norr 13 juli

Onsdagen den 12 juli

De 13 deltagarna hade på egen hand tagit sig till Östersund. Åtta hade bokat rum på Clarion Grand hotell på Prästgatan 16 medan övriga ordnat eget logi. Klockan 12.30 samlades gruppen till gemensam lunch på gamla anrika restaurang Hov på Jamtli. Rörelsen drivs numera av entreprenör under namnet ”Vinkiosken Jamtli”. Detta väckte lite höjda ögonbryn hos oss gamla jämtar. Meny var dock baserad på lokala råvaror och smakade bra. För Gertrud och Lars är Jamtli en mycket bekant miljö då de bl.a. förlovade sig där och Gertruds släkt var djupt engagerade i nöjesverksamheten under hennes ungdom. Det låg regn i luften och SMHI:s prognoser för de kommande två dagarna var dystra med mycket regn. Detta drog ner humöret när vi tänkte på de nio timmarna i Hoting och de sex i Sveg.

Efter lunchen mötte oss en guide i hembygdsdräkt för en timmes visning inom Historieland Jamtli. Det finns under säsongen många anställda aktörer som i de olika historiska miljöerna spelar upp scener. Vår grupp hann med såväl ett tvätteri i staden från början av 1900-talet, en träning i försvar mot danskarna från 1600-talet, ett postkontor från slutet av 1800-talet och ett medelklassområde från 1970-talet. Paraplyerna behövde fällas upp vid några tillfällen men

guidningen kunde genomföras som planerat. Eftersom entrébiljetten till Jamtli gällde för hela dagen utnyttjade några i gruppen detta till att före kl. 12.30 eller efter 14.30 besöka andra delar inom- eller utomhus av detta välrenommerade läns- och friluftsmuseum samt en filial av Nationalmuseum.



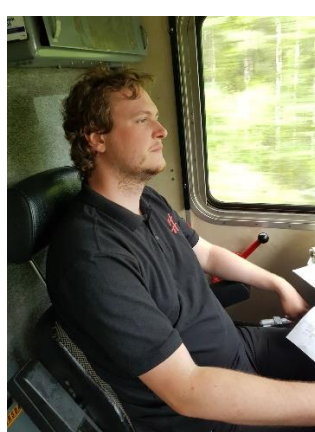
Uppställda för guidning på Jamtli De tre Ocksjö-systrarna De tre organisatörerna

LT – Länstidningen - införde på onsdagen en nyhetsnotis som nästan ordagrant överensstämde med det pressmeddelande som Mats O skickat till alla länsmedia. Jämtlands Tidning tog kontakt och intervjuade Mats O och Arne under eftermiddagen och mötte upp på perrongen vid avresan med tåget på torsdagsmorgonen för en artikel som publiceras vecka 29.

Resten av onsdagen ägnades åt inkvartering, enskilda aktiviteter och ”förböner” om att SMHI:s prognoser om regn inte skulle infrias kommande två dagar.

Torsdagen 13 juli

Denna dag åkte vi tur och retur till Hoting, den nordligaste stationen på Inlandsbanan i Jämtlands län. Tåget avgick från Östersunds Central kl. 07.40 och från Östersund Västra 07.45. Tack och lov hade SMHI fel i sin prognos. Vädret i Hoting under dagen var nästan regnfritt! Väl ombord togs vi emot av Inlandsbanans tågvärd, som gav oss fortlöpande information om resan och de orter tåget passerade, och en förare som med säker hand manövrerade ekipaget. Nattens regn hade gjort rälsen lite slirig vilket satte ner hastigheten men med 15 minuters försening kom vi fram till stationen Hoting Camping 10.30. Då hade vi passerat Lit där Mats O såg sin konfirmationskyrka och andra kända hus och miljöer svिसcha förbi. Häggenås var den närmaste stationen för Margareta när hon växte upp i Österåsen.



Banan på vägen till Lit Heike tågvärd Alexander tågförare Mjölkkört nästan överallt

Några av stationerna på sträckan var fäbodrar innan järnvägen kom och det utvecklades byar kring dem. Några lever ännu medan andra nästan är öde. Det finns även exempel på stationer som hamnade "fel" vilket påtalades redan 1912-14 då de anlades. Jämtlands Sikås blev stationssamhälle trots att närbelägna Hammerdal var den stora etablerade orten. För Sikås blev det ett lyft särskilt som det anlades ett stickspår till Hammerdal så Sikås blev t.o.m. en järnvägsknutpunkt! Även den större orten Strömsund kom vid sidan av Inlandsbanan till förmån för Ulriksfors 5 km bort. Även där fick man lov anlägga ett stickspår. Den stora expansion för Ulriksfors som man hoppades på uteblev.

Returresan till Östersund skulle enligt tidtabellen börja 19.04 men tåget, som startat i Gällivare 07.30, hade försenats cirka en halvtimme bland annat av renar på spåret. Vi var åter i stan cirka 21.50. Det blev alltså drygt fem timmar på tåget och sträckan enkel resa är 167 km.



Bron över Faxälven vid Ulriksfors En av många i Ivars Bilmuseum Kent Wassdahl som fixade fika och visade Hoting Forntid

De nio timmarnas vistelse i Hoting hade Arne, som tillbringat sina 15 första levnadsår på orten, grovplanerat efter samtal med gamla bekanta och någon ny kontakt. Vi steg av vid hållplatsen Hoting Camping cirka 2 km före samhället för där fanns två besöksmål och förmiddagsfika.

Vi började på **Ivars Bilmuseum** som ligger nära tågstationen. Det innehåller 100-talet bilar av olika märken och årgångar, ett fyrtiotal motorcyklar, modellbilar och annat motorrelaterat material. Ivar Eriksson som skapat museet började som bilhandlare i liten skala i Norråker. Företaget växte till ett större imperium med generalagenturer för Renault och Mercedes och etableringar på många orter, främst i norra Sverige men med kunder från hela landet. När det var som störst hade han cirka 300 anställda. Ivar avled 2007 men företaget och museet drivs vidare av två söner med verksamhet på tre orter. Vid vårt besök tjänstgjorde barnbarnet Emma i receptionen.

Efter museet korsade vi väg E45 och kom till **Hoting Camping** där vi hoppades möta ägaren Carina Jonsson som många hänvisat till vid Arnes sonderingar. Hon var dock sjukfrånvarande men hade **Kent Wassdahl** som vikarierande föreståndare. Han fixade kaffe och han visade sig vara en väl insatt person om såväl campingen som Hoting Forntid, som var nästa besöksmål, och om Hoting i allmänhet. Kent är även politiker (S) i Strömsunds kommun och

kunde därför informera oss om hur Hoting integrerats i den kommunen och i Jämtlands län efter länsgränsändringen och kommunsammanslagningen 1974.

Hoting Forn tid är en samling kulturhistoriska föremål som en fornminnesförening för ett 10-tal år sedan överlät till Hoting Turist AB då enligt uppgift kommunen inte var intresserad. De är inrymda i en byggnad på Campingplatsen där de visas på bestämda öppettider och för grupper. Kent kunde berätta om samlingarna och de belägg som finns om Hotings historia som en mötes- och handelsplats mellan öst och väst under vikingatiden. Vi var mycket nöjda med denna start på vår "Hoting-dag" när vi tackade Kent för riklig information och vänligt mottagande av detta för honom oväntade besök.



Fika vid Hoting Camping och huset med Hoting Forn tid 2 km promenad till Hoting

Vädret var gynnsamt med t.o.m. sol när vi började vår **två kilometers promenad** längs väg E45 som inramades av prunkande renfana, prästkragar och brudborstar. Under promenaden passerade vi avtagsvägen till Hoting-travet där den årliga travveckan pågick som bäst. Arne kunde peka ut det hus nära både vägen och Inlandsbanan där hans familj bodde i en av SCA:s tjänstebostäder då hans far var skogsinspektör. Framme i samhället såg vi grundskolan där Arne fick sina första lärdomar. Ett villaområde vi passerade kallades Amerika mindes Arne. När vi senare träffade Harry Jonsson kunde han berätta om anledningen. De flesta husen byggdes på 1960-talet och de var monteringsfärdiga som restes på en dag. Folket tyckte det gick med amerikansk hastighet och namnet används fortfarande.



Renfana vid väggkanten Arne Sandemo vid "sin" skola Brudborste m.m. i vägdiket

Klockan hade blivit mitt på dan och några var sugna på något i matväg. Vi visste att Madelenas Kök & Bar serverade middagsbuffé vilket skulle passa bra eftersom vi inte skulle vara tillbaka i stan förrän efter kl. 21.30. Vi upptäckte på plats att hon inte öppnade förrän kl. 18 på torsdagar vilket var väl sent för oss. Arne kontaktade Madelena med en vädjan/löfte om

att det fanns 12 hungriga som gärna ville äta om hon kunde öppna lite tidigare. Det kunde hon! ”Mittpådan-hungern” kunde stillas på ICA allt efter behov från glass till stekta kycklingben eller en salladslåda. Allt kunde intas på Madelenas uteterass där vi fick en stunds siesta.

Eftermiddagens besöksmål var Hotings kyrka som Arnes mamma bland andra tog initiativ till på 70-talet och hembygdsgården. **Kyrkan** kom vi inte in i men kunde utifrån se en fin modern ”lill-kyrka” på en bra belägen naturtomt som SCA skänkt. Finansieringen gjordes delvis av en småkyrkofond som bildats av syföreningen och samlat privata bidrag. Den invigdes av biskopen 1985. Sockenkyrkan ligger i Tåsjö två mil från Hoting.

Det var ovisst om **hembygdsgården** belägen i utkanten av samhället var öppen och bemannad. ”Det brukar sitta någon där” hade Kent på Campingen sagt oss. Större delen av gruppen tog promenaden och vi ångrade oss inte. Där satt i ett stort hus som ursprungligen varit gästgiveri och skjutshåll **Harry Jonsson och hustrun Ulla-Britt**. Här knöts flera trådar ihop av det vi dittills sett. Carina som äger Campingen är deras dotter. Det var Bil-Ivar och Harry som köpte marken till campingen av kommunen. Ivar byggde Bilmuseet i närheten av Campingen. Inlandsbanans relativt nya hållplats vid Campingen och museet var resultat av deras lobbying. Bil-Ivar löstes ut från Camping-bolaget. Det var Harry som skrev under gåvobrevet när Hoting Forntid togs emot. Vi fick möta ”Mr Hoting” kändes det som. Han berättade om travtraditionen, om striden 1974 om Hoting skulle gå ihop med Strömsund i Jämtland eller med Dorotea i Lappland och mycket annat. De två förhörde Arne om vilka han mindes från sin tid i Hoting. De mindes väl Arnes föräldrar och äldre syskon. Det blev en mycket minnesvärd stund i hembygdsgården tillsammans med Harry och Ulla-Britt.



Ulla-Britt och Harry Jonsson



Madelena med Kök & Bar i Hoting

Vi vandrade tillbaka till centrum och **Madelena** släppte in oss genom ingången från hotellet som vore vi VIP-gäster till en riklig och god buffé. När vi efter den drog oss upp emot stationen kunde vi summera en mycket givande dag i Hoting. Vädret var med oss, vi mötte i Kent, Harry, Ulla-Britt och Madelena personer som helt oförberedda tog emot oss från J-H Gille i Uppsala med vänlighet och omtanke och de delade med sig av både glädjeämnen och bekymmer om sin hembygd.

Fredagen den 14 juli

Denna dag vände vi kosan söderut. Vi skulle åka till Sveg den sydligaste stationen i Jämtlands län belägen 185 km från Östersund. Tåget fortsatte till Mora där det vände och kom tillbaka för att plocka upp bl.a. oss kl. 16.28 för återfärd till stan. På hemvägen är ett middagsuppehåll på 50 minuter i Åsarna inlagt i tidtabellen. Beställning av vilken mat man vill ha tas upp i tåget och den serveras i Åsarnas Skicenter. Det brann ju ner till grunden i våras men ska byggas upp igen och schakt för grunden pågick. Turligt nog fanns tomma lokaler 300 meter från tidigare plats och tågets hållplats. Resan startade redan kl. 07.13 vilket innebar att vi som skulle äta hotellfrukost fick avstå från bacon och ägggröra och annat varmt men vi blev mätta av allt annat som bjöds i arla morgonstunden.

Vädret var gynnsamt även denna dag. Lite regn i resans början men då satt vi skyddade i tåget. Tåget passerade efter några stationer byn Bjärme och hållplatsen Stengärde där Bodil Malmsten växte upp och tog rälsbussen in till läroverket i Östersund. Mats O fick använda tågets högtalare för att läsa Bodils kärleksförklaring till hembyn på nerresan och på uppresan hennes skildring av 11-åringens resa 1955 med rälsbussen och mötet med skolan i stan. Till sin hemstation Hackås kunde Claes vinka på nerresan och på kvällen stannade tåget till så att han fick fota den. Svenstavik var Stefans station när han från Lillhallen skulle resa ut i världen. Där kunde vi vid ett kort uppehåll notera att en ny stationsbyggnad uppförts i nytt läge centralt i samhället och gemensam för både buss och tåg. Stefans föräldrahem kunde skymtas när resan fortsatte söderut.



Banan söder Östersund + mjölkört Claes och Helena passerar Hackås

Stationshuset i Röjan

Röjan är ett exempel av flera på hur Inlandsbanan när den byggdes 1916-20 mellan Sveg och Brunflo gav upphov till nya bybildningar. Tidtabellen och dagens körtid medgav att vi fick en kort paus för en utomhus bensträckare i Röjan. Under senare år har denna station fått en ny funktion då Skistar använder den för sina fjällturister till Vemdalen, Björnrike, Klövsjö med flera destinationer som här byter från tåg till buss. En ny längre plattform har byggts för ändamålet. På andra håll som i Ytterhogdal "hamnade" stationen flera kilometer utanför samhället. Man hoppades då att järnbaneeffekten skulle vara så stor att mellanrummet skulle fyllas av sjudande verksamhet. Idag ser stationen helt malplacerad och övergiven ut.

Väl framme i Sveg, Härjedalens centralort och kommuncentrum, fick vi ett överraskande och ståtligt mottagande. **Lars-Olof Mattsson**, en av de ledande kommunpolitikerna (M), stod framför den ståtliga stationsbyggnaden och fotograferade vår avstigning och hälsade oss välkomna och delade ut pins med landskapsvapnet. När han presenterat sig framgick det att

Stefan och Arne var hans gamla, goda vänner från Uppsalas studentliv i Jamtamot. Vi förstod att det inte bara var som kommunföreträdare han mötte oss. I Länstidningens notis om vår resa nämns såväl fredag, Sveg, Stefan och Arne så Lars-Olof kunde lätt räkna ut att vi kom med Inlandsbanans enda ankomst norrifrån. Vi uppskattade alla hans vänliga gest och vi fick en fin pratstund med honom på stationsplan innan han och vi skulle gå vidare.



Lars-Olof Mattsson t.h. tar emot Vävнад på Gammelgården Peter Hurtig, ordförande

För oss var första besöksmålet **Gammelgården** där Stefan avtalat med hembygdsföreningens ordförande **Peter Hurtig** om en visning och en lunch bestående av flautgröt (kokad på grädde och vetemjöl), tunnbröd, kaffe och bulle. För detta stod **Kicki Jonasson** i folkdräkt med sitt barnbarn dessutom. Gammelgården ligger i nära anslutning till samhället med ett 40-tal ditflyttade byggnader i olika storlekar och med olika ursprungliga funktioner. Inom den väl tilltagna ytan finns även en dansbana och utrymme för aktiviteter. Peter tog oss med på en utförlig visning av några hus, alltifrån ett litet lågt kokhus till det ståtliga Fogdehuset. Han beskrev föreningens verksamhet med både dess problem och glädjeämnen. Peter har själv stor sakkunskap om Svegs och Härjedalens kultur och historia och är en god berättare. Dessutom är han musiker och kompositör och han framförde en av sina visor på en egenhändigt byggd lyra. Vi tackade och lämnade Gammelgården imponerade och lite avundsjuka över både gården och ordföranden.

Stefan ledde oss vidare på en vandring genom Sveg. Vi passerade den ståtliga kyrkan som vi inte kom in i men kunde läsa oss till att den är från mitten av 1800-talet och den fjärde kyrkan på samma plats. Vi gick vidare och såg några av de hus som Peter Hurtig nämnt i sin beskrivning av Svegs utveckling. Vandrigen stannade till vid f.d. **Tingshuset och Härjedalens domarkansli**. I dessa lokaler finns idag förskoleverksamhet. Stefan tjänstgjorde i Sveg som tingsnotarie 1980-82 och han berättade anekdoter från den tiden. Bland annat om hur han cyklade året runt från sin bostad till Tingsrätten varvid han korsade Ljusnan som alltid hade öppet vatten även vintertid tack vare det strömmande vattnet. Det uppstod frostdimor vid låga temperaturer. En vinter med stark köld bar det sig inte bättre än att hans cykel frös ihop! Han fick leda/dra den fram sista biten. Vid Tingsrätten visade termometern minus 42 grader. Författaren Henning Mankell född 1948 växte upp i Sveg där hans far Ivar var häradshövding vid Svegs tingsrätt på 50-talet.



F.d. tingsnotarien på plats Mankells bro för både tåg och bil Café Cineast i Sveg

Från tingshuset var det inte långt till **bron över Ljusnan för både bilar och tåg**. Det är Inlandsbanan som passerar bron och förarna av tåget kan själva fälla ner bommarna som ger tåget företräde. Bron har fått namnet **Mankells bro** och en liten skylt med citat från författaren är uppsatt. Det kom lite regnstänk så att de som för säkerhets skull tagit med paraplyer tog fram dem. Men det var kort och övergående varför även Svegs-dagen gynnade oss med lämpligt väder.

Eftermiddagens fika intogs på det lite udda **Café Cineast**. Vi möttes av nästan fullsatt, hög ljudnivå och värme. När vi orienterat oss lite upptäckte vi på baksidan en utomhusaltan, visserligen med regnblöta stolar. Dessa kunde torkas av hjälpsam ung personal och nästan hela vår grupp fick plats. Det påminde lite om vår siesta på Madelenas uteplats i Hoting. Några hittade uteplatser på framsidans trottoar. Namnet Cineast återspeglas i lokalernas inredning i olika temarum och affischer från filmer och på skådespelare. Konditorisortimentet var rikligt inklusive utbudet av glass.

Efter detta var det dags att återgå till stationen. Vårt morgontåg skulle snart återvända från Mora och föra oss till länshuvudstaden Östersund. Vi fick lite tid att summera dagen i Sveg och hela vår heimrejsa. Några noterade att det inte är så dumt att ha låga förväntningar. Då är chansen större till positiva upplevelser med överraskningar. Den dystra regnprognosen vid inledningen sänkte onekligen entusiasmen och några bävade för hur de många timmarna i Hoting respektive Sveg skulle fyllas med intressant innehåll. När gruppen satt där kl. 16 i Sveg var vi samstämmiga i att allt vänts åt rätt håll.

Våra 35 mil från norr till söder längs Inlandsbanan hade genom tågfönstren gett oss många igenkännande Jämtlands- och Härjedalsbilder. Några nya vyer är inte helt uppmuntrande med en glesare glesbygd än vi mindes, övergivna hus och igenväxande odlingsmark. Stationshus som inte längre fyller sin funktion, som privatiserade var en del välskötta bostäder och prydliga andra inte.

Som framgått var de båda dagarnas upplevelser mellan tågets ankomst och avgång i högsta grad positiva. Vi kommer att minnas dem med tacksamhet och värme. Både av orterna men ännu mer av de personer vi mötte och togs emot av. Även samspelet i gruppen har fungerat mycket bra till vilket gruppstorleken troligen bidragit. Vi var placerade så i tågvagnen att vi kunde nå varandra även när det var många andra passagerare. Inlandsbanans tågvärdar och förare bidrog positivt till trivsel och trygghet.